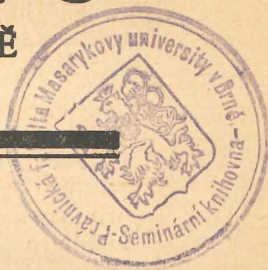

PRACOVNÍ PRÁVO

ČASOPIS PRO VÝKLAD PRACOVNÍCH A SOCIÁLNĚ
POJIŠŤOVACÍCH ZÁKONŮ.

JUDr. JAROSLAV VOSKA:

Řízení před pracovními soudy

Druhý oddíl zákona o pracovních soudech ze dne 4. července 1931, č. 131 Sb. z. a n., nadepsaný »O řízení před pracovními soudy« obsahuje v §§ 19 až 37 nejen předpisy o řízení před pracovními soudy v první stolici, ale i ustanovení o řízení opravném, odvolacím, dovolacím a rekursním, a o vykonatelnosti rozhodnutí pracovních soudů a smírů před nimi sjednaných (o exekuci). Látka vyznačená nadpisem není však v druhém oddílu zákona o pracovních soudech shrnuta úplně; některá ustanovení o řízení jsou obsažena i na jiných místech zákona, na příklad v §§ 15, 38, 39, 43.

Veškeré předpisy o řízení před pracovními soudy platí podle § 4, odst. 2., věty 2. zákona o pracovních soudech i o řízení u zvláštních oddělení okresních soudů pro spory pracovní, zřízených podle § 4, odst. 2., věty 1. Jak složení (organizace) samostatného pracovního soudu a zvláštního oddělení okresního soudu pro pracovní spory, tak i řízení před nimi jsou zcela stejné; rozdílu nečiní tu zákon zcela žádného. Vše tedy, co v následujícím uvedeno o řízení před pracovními soudy, platí obdobně i o řízení u oddělení okresních soudů pro pracovní spory. Neplatí to však o řízení před okresními soudy, když rozhodují o sporech z poměru pracovního, služebního a učebního, a to buď proto, že spory z dotyčného poměru jsou podle § 1 zákona o pracovních soudech vyňaty z příslušnosti pracovních soudů nebo proto, že v místě není zřízen ani samostatný pracovní soud, ani zvláštní oddělení okresního soudu, a že jest řádný okresní soud příslušným podle § 42 zák.¹⁾

¹⁾ Pokud není podle zákona příslušný jiný soud nebo rozhodčí orgán, náležejí spory z poměrů pracovních, služebních a učebních, které

Základní předpis o řízení před pracovními soudy obsažen jest v § 19 zákona o pracovních soudech. Předpis tento stanoví, že o řízení před pracovními soudy platí ustanovení o řízení před okresními soudy ve věcech sporných, pokud zákon o pracovních soudech neustanovuje jinak. Míněna jsou ustanovení §§ 431 a násl. civ. soudního řádu rakouského, platného v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, a ustanovení o řízení před okresními soudy obsažená na rozličných místech civilního soudního řádu slovenského.²⁾

Z ustanovení §§ 431 a násl. c. ř. s. rak. neplatí pro pracovní soudy předpisy o řízení ve věcech nepatrných (§§ 448 a násl.). Zvláštní ustanovení o řízení ve věcech nepatrných jsou v zákonu o pracovních soudech samotném v §§ 20. odst. 1., 28 a 31, a platí i pro Slovensko a Podkarpatskou Rus, kde jest jinak řízení ve věcech nepatrných neznámo. Praktického významu pro pracovní soudy nemají předpisy §§ 454 až 460 c. ř. s. rak., o řízení ve věcech rušené držby a neplatí u nich ustanovení o řízení upomínacím. Vyříditi žalobu bez jednání se stranami vydáním pouhého platebního příkazu, jako je to možno podle předpisů o řízení upomínacím u soudů řádných, v řízení před pracovními soudy nelze. Tu předepsáno jest obligatorně, aby před vydáním rozhodnutí byly strany k jednání před soudy obeslány, jinaký postup jest výslovným ustanovením § 25 zák. o pracovních soudech vyloučen.

jsou v § 1, odst. 2., zák. o pracovních soudech vyňaty z příslušnosti soudů pracovních, před řádné soudy okresní podle obecného ustanovení § 49, č. 6 j. n. a § 1, č. 2, písm. e) civ. ř. s. slov. (zák. čl. I/1911).

²⁾ §§ 94, 95, 135, 138, 140, 142, 146, 178, 181, 185, 191, 205, 246, 247, 255, 398, 445 zák. čl. I/1911.

Ustanovení § 19 zákona o pracovních soudech o tom, že v řízení před pracovními soudy platí předpisy o řízení před soudy okresními, má obdobu v § 22 zák. o soudech živnostenských z 21. listopadu 1896, č. 218 ř. zák., podle kterého platí pro živnostenské soudy dokonce jen ustanovení o řízení ve věcech nepatrných. Mohlo by se zdáti pochybným potud, že pracovní soudy jsou soudy sborové, u nichž rozhodují zpravidla senáty, a jen výjimečně samosoudci (§ 25, odst. 3. zák. o prac. soudech), kdežto u okresních soudů rozhodují vždy jen samosoudci. Zákon o pracovních soudech však sám obsahuje nutné doplňky pro rozhodování senátní, takže v praxi v tomto směru jistě žádné potíže nevzejdou, stejně jako tomu bylo u dosavadních soudů živnostenských. Podobný předpis, jako § 19 zák. o prac. soudech, má i § 225 zák. čís. 221/1924 Sb. z. a n., o řízení před soudy pojišťovacími, které jsou rovněž organizovány jako soudy sborové, rozhodující ve sporech o pojistné dávky vždy jen v senátech, a ani tu v praxi není potíží. Účelem ustanovení § 19 jest naznačiti, že řízení před pracovními soudy má být prosto všech formalit, které jsou v civilním soudním řádu předepsány pro řízení před soudy sborovými. Odkazu na ustanovení civilního soudního řádu nebylo se lze vyhnouti; jinak by bylo nutno pojatai předpisy o řízení do zákona o pracovních soudech samotného, který by tím byl nabyl rozměrů přesahujících nezbytnou potřebu. Z předpisů civilního soudního řádu budou mít pro pracovní soudy zejména význam ustanovení všeobecná a předpisy o řízení důkazním.³⁾

Podobný všeobecný předpis, jako jest v § 19 pro řízení před pracovními soudy v první stolici, má § 33 zák. o pracovních soudech o řízení před soudem odvolacím, kde zase platiti mají předpisy civilního soudního řádu o řízení před sborovými soudy první stolice, jako soudy procesními, s výjimkami, pokud jde o přípravná podání a o nucené zastupování stran advokáty. Také toto ustanovení není zcela příléhavé, neboť jde o řízení před stolicí druhou. Mohlo ho však býti užito vzhledem k tomu, že před odvolacím soudem projednává se podle první věty

³⁾ Do té doby, než bude provedena unifikace civilních soudních řádů, budou v důsledku § 19 zák. o prac. soudech platiti o řízení u pracovních soudů jiné předpisy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a jiné na Slovensku a v Podk. Rusi. Po sjednocení předpisů o civilním procesu nastane automaticky unifikace i u soudů pracovních.

§ 35 zákona o prac. soudech věc znovu. Podobné ustanovení o řízení před odvolacími soudy, jako jest v § 33 zákona o pracovních soudech, má ostatně i § 31. odst. 2. zák. o soudech živnostenských; přes nedostatek podrobných předpisů o odvolacím řízení se však praxe odvolacích soudů živnostenských hladce přenesla. Lze proto očekávati, že stejně tomu bude i při praktickém provádění nového zákona o soudech pracovních.

V první stolici jest řízení u pracovních soudů odlišné v případech, kde hodnota předmětu sporu nepřesahuje částku 500 Kč, a v případech, ve kterých bude spor o hodnoty vyšší. Ve sporech o hodnoty do 500 Kč, platí odlišná ustanovení v § 20, odst. 1., pokud jde o obsah protokolu o jednání před pracovním soudem, dále v §§ 28, odst. 1., a 31 o právu odvolacím a o řízení před odvolacím soudem. Do protokolu o přelíčení před pracovním soudem zapisuje se ve sporech do 500 Kč jen to, co uvádí § 20, odst. 1.; jiné zápisy do protokolu o přelíčení, zejména zápisy o přednesení stran o skutkovém podkladu sporu, jsou v těchto případech vyloučeny a není jich vzhledem k obmezenému odvolacímu právu stran ani třeba. Ve sporech těchto jsou vyloučena také přípravná podání podle § 20, odst. 2., jinak přípustná, a jest v nich úplně vyloučeno zastupování stran advokáty, které ve sporech o hodnoty vyšší než 500 Kč, jest podle § 23, odst. 1. zák. o pracovních soudech dovoleno aspoň v obmezené míře. Od řízení ve věcech nepatrných před řádnými okresními soudy liší se řízení u pracovních soudů i ve sporech, jejichž předmět má hodnotu nepřesahující částku 500 Kč v tom, že předepsáno jest obligatorní doručení písemného vyhotovení rozsudku, a že teprve od doručení rozsudku počíná běžeti odvolací lhůta (§§ 21, 29 zák. o prac. soudech). Pouhým prohlášením se rozsudek pracovního soudu nestává proti stranám účinným, nýbrž vždy až doručením písemného vyhotovení. V tomto směru odchyluje se nový zákon od předpisů zákona v soudech živnostenských. Obligatorní doručování písemného vyhotovení rozsudku zatíží sice pracovní soudy v poměru k dosavadnímu stavu značněji, budou však tím odstraněny příčiny ke stížnostem vyskytujícím se proti dosavadní úpravě řízení u soudů živnostenských, kde strany věci neznalé často nebyly si ani vědomy toho, jak spor, ve kterém byl rozsudek toliko prohlášen ústně, vlastně byl vyřízen.

Předpisy nového zákona o vyřizování pracovních sporů v první stolici liší se od

zákona o soudech živnostenských také pokud jde o rozhodování o otázce soudní příslušnosti a o zastupování stran.

Ustanovení § 22, odst. 2. a 3. zák. o prac. soudech o závaznosti rozhodnutí o soudní příslušnosti jest proti předpisu § 24 zák. o živnostenských soudech širší v tom směru, že závazna jsou pro pracovní soudy i pravoplatná rozhodnutí o příslušnosti vydaná soudy rozhodčími, a že naopak i rozhodčí soudy vázány jsou pravoplatnými rozhodnutími o soudní příslušnosti, která vydaly soudy pracovní. Ustanovení toto obmezí spory o příslušnost a ve spojení s předpisy čl. V. zákona čís. 130/1930 Sb. z. a n., odstraní úplně neřešitelné kompetenční konflikty, které se na škodu zaměstnanců, hledajících právo, vyskytovaly zejména mezi rozhodčími soudy hornickými na straně jedné a soudy živnostenskými a řádnými soudy na straně druhé.

Pokud jde o zastupování stran, nebyla do nového zákona přejata absolutní záповeď zastupování advokáty, obsažená v § 25 zákona o soudech živnostenských. Advokáty jsou ze zastupování stran před pracovními soudy vyloučeni i nadále ve sporech, jejichž předmět nemá hodnotu vyšší než 1000 Kč; ve sporech o hodnoty vyšší, jest zastupování advokáty přípustno. Ustanovení toto souvisí s rozšířením věcné příslušnosti pracovních soudů v poměru k věcné příslušnosti soudů živnostenských. U pracovních soudů budou se vyskytovat i spory o hodnoty velmi značné, které nejen dobře snesou zvýšení nákladů sporu vzniklé ze zastoupení advokátem a v nichž právě vzhledem k hodnotě předmětu sporu bude zastupování advokáty žádoucím.

Předpisy o zástupcích stran jsou proti zákonu o živnostenských soudech volnější i ve příčině zástupců, kteří nejsou advokáty. Obmezení přípustnosti zastoupení na členy rodiny, dílovedoucí, zřízence nebo druhy v povolání, jest odstraněno. V řízení před pracovními soudy může býti zástupcem, podobně jako v řízení před soudy řádnými v právní oblasti mimoslovenské, každá svéprávná osoba, která jest způsobilá před soudem jednat. Ustanovením tímto odpadnou úplně spory o tom, zdali mohou býti jako zástupci zaměstnanců připuštěny orgány odborové organizace, jejichž oprávnění zastupovati strany bylo v řízení před živnostenskými soudy mnohdy popíráno.

Mimo odchylky již uvedené jest v novém zákoně řízení před pracovními soudy v první stolici upraveno shodně s ustanoveními zákona o soudech živnostenských čís. 218/1896 ř. z. Od tohoto zákona liší se však

zákon o pracovních soudech velmi podstatně, pokud jde o řízení opravné. V § 28 jest rozšířeno právo odvolací ve věcech nepatrných v případech, kde jde o věc povahy zásadní. Tu jde zákon o pracovních soudech ještě dále, než civilní soudní řád, který podobného ustanovení pro spory, o nichž rozhodují soudy řádné, nemá. Rozhodnutí o tom, zdali jde o spor zásadní povahy, čili nic, vyhrazeno jest samostatnému pracovnímu soudu, který buď z vlastní iniciativy nebo na návrh stran může prohlásiti v rozsudku odvolání za přípustné, má-li za to, že rozhodnutí má zásadní význam. Tím, že ponecháno bylo rozhodování o přípustnosti odvolání z tohoto důvodu pracovnímu soudu samotnému, který nadto rozhoduje o otázce této s konečnou platností, aniž by bylo lze rozhodnutí jeho odporovati jakýmkoli opravným prostředkem, jest hodnota nového ustanovení poněkud snížena, přes to ale má nové ustanovení význam velmi značný. Skutečný nedostatek v předpisech o odvolání jest v novém zákoně v tom, že v § 31 není zvláštní ustanovení právě pro případy, kde odvolání bylo připuštěno pro zásadní význam rozhodnutí první stolice. Tohoto nedostatku byl si vědom i ústavně právní výbor poslanecké sněmovny, nepokládal jej však za tak vážný, aby jen k vůli němu byl návrh zákona o pracovních soudech vrácen senátu N. S., který právě tímto ustanovením zákon o pracovních soudech doplnil.⁴⁾

Jednou z nejzávažnějších novot zákona o pracovních soudech jest ustanovení § 34, jímž se připouští proti rozsudkům odvolacích soudů dovolání (revise), kterýžto opravný prostředek jest podle zákona o živnostenských soudech úplně vyloučen. A stejně jako právo odvolací, i právo dovolací jest v řízení podle zákona o pracovních soudech širší, než v řízení před soudy řádnými. I revisi lze podati proti rozhodnutí odvolacího soudu v případech, kde by jinak byla vyloučena, má-li rozhodnutí odvolacího soudu zásadní význam. Také tu však rozhoduje o přípustnosti revise soud odvolací sám, a není proti tomuto jeho rozhodnutí žádného opravného prostředku, stejně jako je tomu podle § 28 při odvoláních ve sporech o hodnoty nepřesahující 300 Kč. Ustanovení o přípustnosti dovolání má význam zejména pro dosažení žádoucí jednotnosti judikatury ve sporech z poměru pracovního, které nebylo možno do-

⁴⁾ Srov. zprávu ústavně právního výboru posl. sněm., tisk č. 1279 a článek dr. Schwelba v č. 8 Pracovního práva, roč. 1931.

sáhnouti v řízení u soudů živnostenských právě proto, že dovolání připuštěno nebylo a že nebylo soudní stolice, u které by se rozhodování soustředilo.

Zákonem o pracovních soudech jest ve sporech pracovních uvolněno i podávání opravných prostředků mimořádných, které zákon o živnostenských soudech v § 32 úplně vylučuje. Zákaz tento do zákona o pracovních soudech nebyl přejat a jsou proto mimořádné opravné prostředky, totiž žaloba pro zmatečnost a žaloba o obnovu řízení, podle zákona o pracovních soudech přípustny ve zcela stejném rozsahu, jako v řízení před soudy řádnými.

Při nové úpravě opravného řízení ve

sporech z poměru pracovního, služebního a učebního bylo přihlíženo ke všem podnětům a požadavkům, které byly činěny interesenty jak z kruhů zaměstnaneckých, tak i zaměstnavatelských. Je jisto, že rozšířením opravných prostředků proti dosavadnímu stavu budou soudy značněji zatíženy, a to zejména v první době. Lze však očekávat bezpečně, že větší jednotnost judikatury, dosažená novou úpravou opravného řízení, přispěje k tomu, že se sníží na míru co nejmenší nejen počet opravných prostředků, ale i že se podstatně zmenší počet sporů z poměru pracovního, služebního a učebního vůbec, jakmile se jen nová instituce pracovních soudů vžije.

Dr. JOS. BUDNÍK:

Úmluva o vyloučení příslušnosti pracovních soudů.

Pracovními soudy jsou ony soudy, které rozhodují soukromoprávní spory z pracovního, služebního nebo učebního poměru, vzniklé mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, případně mezi zaměstnanci téhož podniku.

Pracovní soudy jsou soudy. Jsou tudíž zařaděny do celkové soudní organizace a platí pro ně, mimo speciální předpisy zákona č. 131/31 Sb. z. a n., veškeré právní předpisy, které upravují soudní organizaci. Jejich platnost jest subsidiární. Pracovní soudy rozhodují o soukromoprávních sporech. Zásadně jsou příslušny k rozhodnutí každého soukromoprávního sporu. Nepatří sem tedy pojmově záležitosti trestní a správní agendy. Zákonně sem nepatří, ač jsou soukromoprávní povahy, spory vyloučené odst. 2. § 1 cit. zák. Pracovní soudy rozhodují spory z pracovního, služebního nebo učebního poměru. Právní poměr služební, pracovní nebo učební se zakládá smlouvou podobného názvu. Mezi služební a pracovní smlouvou jest rozdíl v kvalitě práce, která se má vykonati. Není tedy pojmového rozdílu, ten se vztahuje na říší skutečnosti a dotýká se úzce stadia realizace této smluvní povinnosti (totiž konání služby nebo práce). Služební smlouva se týká práce vyšší, kvalifikované, převážně duševní, pracovní smlouva se týká převážně manuálního výkonu smluvní povinnosti.

Pracovní soud jest výlučně příslušný bez ohledu na hodnotu (*ratione causae*) rozhodovati o sporech z pracovního, služebního nebo učebního poměru založeného soukromoprávní smlouvou, vzniklých mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, jakož i zaměstnanci téhož zaměstnavatele. (§ 1.) Tato příslušnost jest výlučná, pokud ovšem není

vyloučena § 1 (2) zák. o prac. soudech nutně, nebo kolektivní smlouvou pracovní (§ 1/3) fakultativně. § 2 pak stanoví demonstrative případy, k jichž rozhodování jsou za uvedené podmínky soudy věcně příslušny. Jejich příslušnost je dána, nehledě na hodnotu předmětu, tedy i když by šlo o předmět oceněný nad 5000 Kč.

Vyloučení příslušnosti pracovního soudu (§ 1 [3] [2]) jest jednak zákonné, obligatorní, jednak fakultativní. Obligatorní je dáno textem zákona (§ 1 [2]), fakultativní jest závislé na vůli stran a omezeno na jediný prostředek: na kolektivní smlouvu, případně na »obdobnou úpravu«.

§ 1, odst. 3., 1. věta zní:

»Hromadnou pracovní smlouvou nebo jinou obdobnou úpravou sjednanou mezi organizacemi zaměstnanců a zaměstnavatelů může být příslušnost pracovního soudu vyloučena a rozhodování o sporech uvedených v odst. 1. přeneseno na rozhodce.«

1. Hromadná pracovní smlouva.

Podle důvodové zprávy k § 1 »hromadnou smlouvou, jak ji má na zřeteli odstavec 3., sluší rozuměti smlouvu kolektivní, uzavíranou podle ustálené praxe mezi zaměstnavateli nebo jejich organizacemi se strany jedné a odborovými organizacemi se strany druhé, takže alespoň na jedné straně (zaměstnanců) je vždy zúčastněn subjekt kolektivní, jednající za své členy.

2. Obdobná úprava ve smyslu odstavce 3. § 1.

Motivy jí rozumí úmluvu mezi organizacemi, nikoliv však s platností pro jejich členy, jako ad 1., nýbrž pro celý obor za patronance úřadu. »Úředním činitelem jest tu na př. při sdělávání směrnic pro úpravu